

גילוי דעת

כתב עת רב-תחומי
לחינוך, חברה ותרבות

גיליון מספר 13 | אביב תשע"ח | 2018

הוצאת
הקיבוץ המאוחד

המכון לחינוך מתקדם
מכללת סמינר הקיבוצים

עורך ראשי: פרופ' נמרוד אלוני
עורך בפועל: ד"ר מעין מזור
עורכת מדעית: ד"ר עתליה שרגאי
עורכת לשון: עפרה פרי
רכזת המערכת: תמר שקד
מזכירת המערכת: עידית קירזון

ועדה מייעצת: ד"ר אסתי אדיבי-שושן, פרופ' סמדר דוניצה-שמידט, ד"ר יהודית וינברגר,
פרופ' שי פרוגל

חברי מועצת המערכת (על פי סדר הא"ב): פרופ' דן אבנון, ד"ר איימן אגבאריה, פרופ' חיים
אדלר, פרופ' יאיר אורון, פרופ' ניב אחיטוב, פרופ' יאירה אמית, פרופ' אבנר בן עמוס, פרופ'
מרים בן פרץ, ד"ר אוה ברגר, פרופ' מירי ברוך, פרופ' דפנה גולן, פרופ' יוסי דהאן, פרופ' עמוס
דרייפוס, פרופ' חגית הלפרין, ד"ר רבקה ודמני, פרופ' רות זוזובסקי, פרופ' צבי טאובר, פרופ'
יוסי יונה, פרופ' ציפי ליבמן, פרופ' אייל נווה, פרופ' פניה עוז-זלצברגר, פרופ' פייסל עזאיזה,
פרופ' משה צוקרמן, פרופ' יצחק קשתי, פרופ' אריאל רובינשטיין, פרופ' עוזי שביט

ISSN 2224-5936

נדפס בישראל
מאי 2018

הגהה: אורנה ברקאי
תקצירים באנגלית: ברוך גפן
עיצוב העטיפה: יהודית בר-נתן
עימוד: אירית נחום
הדפסה: דפוס חבצלת, תשע"ח
הפצה: הוצאת הקיבוץ המאוחד

רכישת גיליון או מנוי

אפשר לרכוש גיליון אחד של גילוי דעת ב-70 ש"ח,
או שני גיליונות/מנוי במחיר מוזל של 100 ש"ח, בכתובת:
www.smkb.ac.il/gilui-daat/payment

משלוח מאמרים

כותבים וכותבות מוזמנים לשלוח מאמרים ומסות על פי ההנחיות להגשה המפורטות בכתובת:
www.smkb.ac.il/gilui-daat/submission-guidelines

לפרטים נוספים אנא צרו עמנו קשר בדוא"ל: Gilui.Daat@smkb.ac.il
או בטלפון: 03-6905439

תוכן העניינים

5	המשתתפים בגיליון
7	דבר העורכים
	צבי לם
13	רשמים אוטוביוגרפיים
	מאמרים
	יורם הרפז
41	הגיונות סותרים ב"הגיונות הסותרים": עיון ביקורתי במחשבת החינוך של צבי לם
	שמעון אזולאי
75	חינוך למשמעות וקהילות משמעות: מענה להגיונות הסותרים של צבי לם
	ניר מיכאלי
97	מאוריינות פוליטית התדיינותית לחינוך פוליטי מוכוון דמוקרטיה: ביקורת על תפיסת החינוך הפוליטי של צבי לם
	אדר כהן
111	חינוך פוליטי כפיקציה חינוכית: תאוריה, מדיניות, פרקטיקה
	מרים סמט
135	צבי לם: הגותו וחשיבותה למחקר ההיסטורי של החינוך העברי

ביקורות ספרים

גיא פינקו

כיצד לגדל אדם חושב? כיצד ליצור קהילה דמוקרטית?

על הספר: מחשבה מתקתקת – ג'ון דיואי: עקרונות מרכזיים

157 בתורתו ומחשבה מחודשת עליהם, מאת ענת רימון אור ויוסי ארגמן

שרון גבע

עם מורא ועם משוא פנים

על הספר: כאלה היינו: נעורים והתבגרות בישראל של העשור הראשון,

165 מאת מרדכי נאור

iii

תקצירים באנגלית

המשתתפים בגיליון

ד"ר שמעון אזולאי הוא מרצה בכיר בקריה האקדמית אונו, מלמד בחוג לפילוסופיה באוניברסיטה העברית וחבר ביחידת הפיתוח והמחקר של מכון ברנקו וייס. חוקר וכותב על שאלת משמעות החיים, שאלת האושר והשאלות הפילוסופיות הנוגעות לשואה. בד בבד, חוקר ומפתח פדגוגיה מיטבית. בין כתביו, הספר **קץ האושר: פילוסופיה ומשמעות החיים**.
azulayshimon@walla.co.il

ד"ר שרון גבע היא מרצה בחוג להיסטוריה במכללת סמינר הקיבוצים ועמיתת הוראה בפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת תל אביב. תחומי המחקר שלה הם נשים בתקופת השואה, זיכרון השואה בחברה הישראלית מפרספקטיבה מגדרית ומעמד האישה בישראל. ספרה **אל האחות הלא ידועה: גיבורות השואה בחברה הישראלית** ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד (סדרת מגדרים).
geva.sharon@gmail.com

פרופ' יורם הרפז הוא מרצה לחינוך במכללות בית ברל ואלקאסמי. היה מורה, עיתונאי, עמית בבית ספר מנדל למנהיגות חינוכית ומנהלו, ומנהל תוכניות במכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה. פרסם ספרים ומאמרים על מטרות החינוך, הוראה ולמידה וחינוך החשיבה. השנה יראו אור בהוצאת ספרית פועלים שני ספריו: **כיצד לתכנן סביבה חינוכית ב-6 צעדים: המדריך**; **פרט אחד קטן – מטרת החינוך: מאמרים מועד ב'**.
yorhar1@gmail.com

אדר כהן הוא מורה ועוסק בהכשרת מורים, לשעבר המפקח הארצי על לימודי האזרחות ומנהל המטה לחינוך אזרחי במשרד החינוך. עבודת הדוקטור שלו עוסקת בהתמודדות של מורים עם ניהול דיונים בכיתה בסוגיות שנויות במחלוקת. כיום מלמד באוניברסיטה העברית ומנהל המחלקה ללימודי הוראה בבית הספר לחינוך בה.
adarcoh@gmail.com

ד"ר ניר מיכאלי הוא רקטור המכללה האקדמית לחינוך אורנים, כיהן כיו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך וממייסדי מהלך "השקפה" (מורים מובילים). בעבר מילא מגוון

תפקידים במכללת סמינר הקיבוצים, בהם ראש החוג לחינוך ודיקן פיתוח פדגוגי, ובמכון כרם לחינוך הומניסטי-יהודי. בעל תואר שלישי במדיניות החינוך מאוניברסיטת תל אביב ובוגר בית הספר מנדל למנהיגות חינוכית. ערך את האסופה: כן בבית ספרנו – מאמרים על חינוך פוליטי בהוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון מופ"ת.
nir.michaeli@oranim.ac.il

מרים סמט היא חוקרת אורחת במכון לייבניץ להיסטוריה ותרבות יהודית ע"ש שמעון דובנוב, לייפציג. עוסקת בהיסטוריה של החינוך העברי והגישה לאחרונה את התזה שלה לעבודת דוקטור, "חינוכאים ושיח החינוך ביישוב העברי", באוניברסיטה העברית.
mirszl@gmail.com

ד"ר גיא פינקו הוא מרצה בסמינר הקיבוצים ובמכללת לוינסקי בתחום הפילוסופיה של החינוך. הוא עוסק בהבנה ולימוד של גישות חינוכיות, בין היתר הגישות של דיואי, בובר ונודינגס. מחקרו מתמקד במתח הקיים בין תפיסת החינוך כשאיפה לקדם ולכוון את האדם אל הטוב לבין הכרה ואישור של ייחודיות הפרט.
p_guy@013net.net